

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Motivace rodičů k volbě Zdravé mateřské školy

Vypracoval: Klára Fuková
Vedoucí práce: PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Abstrakt

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jakou mají rodiče motivaci k volbě Zdravé mateřské školy pro své dítě. V teoretické části se zabývám současným předškolním vzděláváním, jeho alternativními programy a kurikulem mateřské školy podporující zdraví. V praktické části jsou popsány výsledky výzkumného šetření, které je zaměřeno na motivaci rodičů k volbě Zdravé mateřské školy. Tyto výsledky jsem získala na základě odpovědí rodičů dětí předškolního věku.

Klíčová slova: alternativní vzdělávání, zdravý životní styl, individuální přístup, dotazník, mateřská škola, kurikulum podporující zdraví

Abstract

The aim of my bachelor's thesis was to find out what is the motivation of parents concerning a choice of the Health Life Style Kindergarten. I'm dealing with the current pre-school education, its alternative programs and the health supporting kindergartens curriculum in the theoretical part. Research results, which came out from the parent replies, are contained in the practical part of the thesis. This research is focused on motivation of parents concerning a choice of the Health Life Style Kindergarten. The results, which I have obtained, are based on replies of the pre-school children parents.

Key words: alternative education, health life style, individual approach, questionnaire, kindergarten, health supporting curriculum

Poděkování: Na tomto místě chci poděkovat své vedoucí práce paní PaedDr. Aleně Váchové za odborné vedení v průběhu zpracování mé práce.

Také děkuji paní ředitelce Lence Spálenkové, která mi umožnila provést dotazníkové šetření ve Zdravé mateřské škole v Táboře pro tuto bakalářskou práci.

Obsah

Úvod.....	7
1. Alternativní vzdělávání	8
1.1. Vznik Alternativních škol v Čechách a na Moravě	9
1.2. Klasické alternativní pedagogické koncepce	11
1.2.1. Waldorfská pedagogika.....	11
1.2.2. Pedagogika Marie Montessori.....	12
1.2.3. Daltonský plán a Jenský plán.....	13
2. Současné předškolní vzdělávání a jeho alternativní programy	15
2.1. Proměny předškolního vzdělávání	15
2.1.1. Církevní školy	16
2.1.2. Začít spolu – Step by step	17
2.2. Kurikulum mateřské školy podpory zdraví.....	18
2.2.1. Rámcové a školní kurikulum	18
2.2.2. Filozofie a cíle kurikula ZMŠ	19
2.2.3. Zásady kurikula ZMŠ.....	20
3. Výzkumné šetření.....	23
3.1. Cíl výzkumného šetření.....	23
3.2. Metodika výzkumného šetření	23
3.3. Výsledky výzkumné sondy	25
3.4. Závěry výzkumné sondy	36
Závěr	38
Použitá literatura:	39
Přílohy	42

Úvod

Během mé praxe učitelky v mateřské škole jsem se často pokoušela aplikovat některé alternativní metody organizace výuky a snažila jsem se seznamovat děti s novými věcmi formou hry, diskuse, problémových úkolů a podobně. Z tohoto důvodu se ve své bakalářské práci zabývám vznikem alternativních škol po roce 1989, předškolním vzděláváním a jeho alternativami a kurikulem mateřské školy podporující zdraví.

Naši zákonodárci legislativně zakotvili institut mateřské školy jako počátek vzdělávací soustavy. Mateřská škola má u nás dlouholetou tradici a o tuto instituci stále narůstá zájem. Chci zdůraznit, že v naší společnosti hraje právě předškolní vzdělávání velkou úlohu při výchově a vzdělávání dětí.

V nedávné historii prošlo předškolní vzdělávání výraznými změnami: právním postavením škol, změnou vzdělávacích programů, ale změnil se i přístup k dětem, rodičům a společnosti. Také se přešlo od zastaralého systému jednotných mateřských škol k modernímu způsobu předškolního vzdělávání. Programy, popsané v mé práci, umožňují alternativní výběr prostředků, metod, témat, námětů a cest k uskutečnění konkrétního způsobu vzdělávání. Hlavní význam alternativního školství shledávám především v pomoci dětem, kterým nevyhovuje systém vytvořený klasickým školstvím. Systém klasického školství je založen na nutnosti vzdělat co nejvíce dětí v rámci omezených finančních prostředků a s omezenými možnostmi individuálního přístupu.

Teoretická část mé práce je zaměřena na vznik alternativních škol po roce 1989, popis nabídky alternativních mateřských škol a jejich pedagogických směrů. V praktické části jsem popsala výsledky výzkumného šetření, které jsem provedla prostřednictvím dotazníků vyplněných rodiči dětí předškolního věku. Hlavním účelem tohoto šetření bylo zjistit, jaké aspekty vedou rodiče k volbě Zdravé mateřské školy.

I. Teoretická část

1. Alternativní vzdělávání

Průcha uvádí, že pojem alternativní vzdělávání je mnohovýznamový. V pedagogických slovnících a encyklopediích je možné najít několik obecných definic, které tento výraz vystihují. Stejně tak je možné používat i několik termínů, jako je například svobodná škola, volná škola, netradiční škola a otevřená škola. Podle Průchy je alternativní vzdělávání *„obecný termín označující takové školní vzdělávání, které je odlišné od vzdělávání nabízeného státem, nebo jinými tradičními institucemi. Alternativní školy jsou obvykle spojeny s radikálními koncepcemi vzdělávání, jako je například odmítání formálního kurikula, či formálních metod výuky.“* (Průcha, 2001) Alternativní školy se od škol běžných liší především svými cíly, učebními programy, formami učení a vyučování, organizací školního života a spoluprací s rodiči. Alternativní školy vznikly na základě kritiky veřejných škol a jsou považovány z hlediska svých antropologických, filozofických nebo pedagogických základů za školy reformní. Alternativní školy mají zpravidla neveřejného zřizovatele. (J. Průcha, 2001)

„Z tohoto hlediska je možno za alternativní považovat všechny takové školy, které uplatňují zvláštní, nestandardní, inovativní, experimentální formy, obsahy či metody vzdělávání, jiné didaktické přístupy apod., na rozdíl od běžně uplatňovaných (standardních) pedagogických a didaktických koncepcí.“ (Průcha, 2001)

1.1. Vznik Alternativních škol v Čechách a na Moravě

Na základě myšlenek významných pedagogických myslitelů (J. Dewey, M. Montessoriová, P. Petersen, C. Freinet, R. Steiner, H. Parkhurtsová) vznikla v době 20. a 30. let 20. století tzv. reformní pedagogika. Alternativní školy vzniklé v tomto období jsou považovány za významnou skupinu mezi alternativními školami.

Jak už bylo uvedeno výše, pojem reformní pedagogiky zahrnuje různorodé pedagogické směry, které mají snahu se lišit od běžných zaběhlých způsobů vzdělávání. Tyto koncepce na konci 19. století a začátku 20. století stály proti tradiční pedagogice a snažily se o modernizaci tradiční školy. V té době byly poprvé předloženy návrhy o reformu školy a to v mezinárodním měřítku. Snahou reformní pedagogiky však nebylo udělat jednotnou teoretickou koncepci, ale zajistit rozmanitost a různorodost ve výchově a vzdělávání. Pedagogičtí reformisté se ve svých úvahách zaměřili na přirozenou výchovu dítěte, která respektuje dítě takové, jaké je. Hlavní směr, z kterého reformní pedagogika vychází je pedocentrismus. Hlavním cílem je ochraňovat a podporovat svět dítěte před světem společnosti a dospělých. (Kasper, Kasperová, 2008)

Mezi hlavní charakteristické rysy reformního hnutí patří: pedocentrismus, kritika tradiční školy, svobodná výchova dítěte, antiautoritativní způsob výchovy, respekt k dítěti, individualizace, zásada kooperace, individualizované i skupinové výuky, zásada koncentrace, zásada globalizace, spojování předmětů v bloky, činnostní učení, získávání zkušeností a řešení problémových situací, projektová metoda, vyzdvihování sebekázně dětí, spolupráce školy s rodiči a s širší veřejností. (Kasper, Kasperová, 2008)

Je zajímavé, že ač tyto reformní myšlenky byly poprvé propagovány na konci 19. století, měly svůj ohlas i během druhé světové války a tyto principy mají svůj úspěch dodnes. Přitom by se dalo čekat, že takováto reformní koncepce bude odsouzena, či zapomenuta. I v dnešní době mají pedagogové snahu tyto principy výchovy a vzdělávání začlenit do moderního kontextu výuky a aplikovat je v současných školských problémech. (Kasper, Kasperová, 2008)

Miroslava Váňová uvádí, že představitelům reformní pedagogiky nešlo především o to, aby dosáhly „vysoké“ pedagogické teorie, ale měly zájem na změně charakteru práce školy. Hlavním cílem bylo vyhnout se stylu tzv. staré herbartovské školy. Snahou bylo vyčlenit ze vzdělávání mechanický pamětní způsob učení, který vede k intelektualismu a encyklopedismu. Tento způsob výuky vedl k autoritářskému přístupu k žákovi, nerespektujícímu jeho individuální potřeby a zájmy. (Váňová, 2011)

V Čechách se reformní pedagogika rozšířila v období meziválečném. Tehdejší nejvýznamnější představitel reformní pedagogiky u nás Václav Příhoda (1889-1997) uskutečnil několik významných studijních pobytů, především v USA, které byly přínosné především díky teoretickým a praktickým poznatkům a novým trendům, které odsud přinesl.

Důležitým rysem reformního pedagogického hnutí v předválečném Československu je nadšení a tvořivost tehdejších učitelů, na jejichž základě vznikly alternativní školy, které byly taktéž podporovány a iniciovány pedagogickou teorií a výzkumem. To je dokumentováno na jedné straně počtem individuálních pokusů učitelů o vytváření alternativních forem vyučování, počtem pokusných reformních škol a počtem alternativních učebnic, metodických příruček, testů aj..

Podpora alternativního vzdělání je viditelná na mnoha teoretických i výzkumných pracích, stejně jako zrod alternativních vysokých škol – Školy vysokých studií pedagogických (od roku 1921), která vede učitele k dalšímu vzdělávání. Určitý rozvoj byl zaznamenán i po roce 1989. (Průcha, 2001)

Reformní hnutí zasáhlo i předškolní vzdělávání. Roku 1908 předložila Ida Jarníková český program pro mateřské školy na sjezdu pěstounek, na jehož základě následně vyšel v časopisu učitelek mateřských škol Návrh zákona pro školy mateřské. Po drobných úpravách byl tento návrh později použit do návrhu školského zákona. Na základě tohoto zákona Ida Jarníková vypracovala v roce 1927 Osnovy pro mateřské školy a Výchovný program mateřských škol, které plnily funkci kurikula. Vyvrcholením reformních snah z meziválečného období jsou Výchovné osnovy pro mateřské školy hlavního města Prahy z roku 1938, které naplňují myšlenku předškolního kurikula. Reformní úsilí přerušila druhá světová válka, ale i po jejím skončení se objevily snahy na dřívější výsledky navázat. (Opravilová, Gebhartová, 2003)

1.2. *Klasické alternativní pedagogické koncepce*

1.2.1. *Waldorfská pedagogika*

Waldorfská škola patří mezi nejrozšířenější typ alternativních škol. První waldorfská škola byla založena roku 1919 ve Stuttgartu rakouským filozofem, teosofem, pedagogem a anthroposofem Rudolfem Steinerem. Tato škola byla založena na základě koncepce antroposofie. Jedná se o filozoficko- pedagogickou soustavu o výchově člověka, který by měl být harmonický, duchovní, schopný spolupráce, partnerský. Školy waldorfského typu byly postupně rozšiřovány, nejdříve v Německu a postupně zasahovaly i do jiných částí Západní Evropy. Později se začaly objevovat i v USA, Kanadě a Austrálii. (Průcha, 2001) Ronovský uvádí, že z důvodů rozdílností životních oblastí, není možné na ně aplikovat stejná měřítká, a proto waldorfské hnutí vzniklo na základě tzv. idey sociální trojčlennosti, která se zakládala na harmonickém fungování společnosti, která byla rozdělena do tří sfér – duchovně-kulturní, hospodářskou a právně-politickou. Pro kulturní oblast je nezbytná svoboda, proto mají waldorfské školy přívlastek „svobodné“. Vyjadřuje to snahu „*vychovávat člověka nezávisle na požadavcích státní moci a hospodářského života, dokud se sám nemůže podílet jako aktivní spoluobčan na utváření těchto společenských odvětví*“. (V. Ronovský, 2011) Dále autor připomíná, že utváření výuky, učebních plánů, vědeckých programů a zkoušek by se nemělo odvíjet od potřeb průmyslu, státní správy či armády. Tento požadavek však vede k myšlence na společenskou transformaci. Průcha uvádí, že dalším charakteristickým rysem waldorfské školy je soukromý zřizovatel, tudíž je to nestátní alternativní škola s dvanáctiletou docházkou. Vzdělávání v ní je integrované a plně podřízeno aktivitě dítěte, jeho zájmům a potřebám. Pedagogové waldorfských škol nejsou vázáni osnovami tradičního typu a za vedení školy nezodpovídá pouze ředitel, ale celý pedagogický sbor. (Průcha, 2001)

Předškolní vzdělávání ve waldorfské škole podporuje všestranný rozvoj dítěte a jeho osobnost. V prvních sedmi letech života dítě potřebuje láskyplné přijetí a pocit bezpečí. V tomto období je pro dítě charakteristické citlivé smyslové vnímání u učení se nápodobou. Waldorfská mateřská škola mu umožňuje zažít „svět dobrý“. Snahou je propojení života v rodině a školce, rozvoj individuality, tvořivosti a estetického cítění. Prostředí ve waldorfské mateřské škole je útulné a nabízí dětem hračky z přírodních materiálů. Pro pocit jistoty ve školce zajištěn pravidelný denní i týdenní režim. Během roku spolu děti oslavují několik tradičních slavností. Vzdělávání zde není zaměřeno ani

podle pohlaví, ani zde nedochází k stereotypnímu rozdělování činností. Dívky mají možnost se zapojit do práce se dřevem, vyzkoušet si míchání malty, kopání základů a stavění z cihel. Chlapci se naopak mohou zapojit do háčkování, pletení, vyšívání, šití. V tomto typu alternativy jsou děti vedeny k poznání původu a výroby základních vlastností, podílejí se na pěstování obilí, mletí zrna v mouku a pečení chleba. Stejně tak mohou poznat i výrobu sýra a jiných k výrobě dostupných potravin. Děti jsou vedeny k práci s přírodninami a vést je tak ke kladnému vztahu k přírodě. Smyslem je dát dětem široký, nespécializovaný základ. Dětem je k dispozici bohatá nabídka činností, která odpovídá jejich zájmům a nadání. (<http://www.waldorfcz.cz/skola/principy-waldorfske-pedagogiky.html>)

1.2.2. *Pedagogika Marie Montessori*

První školou, kde byla praktikována metoda Montessori byl Dům dětství v Římě. Tuto metodu založila Marie Montessori, italská pedagožka a lékařka. Marie Montessori se původně věnovala dětem s postižením, ale později se zaměřila i výchovu a vzdělávání dětí zdravých a bez omezení.

Tato metoda vychází především ze svobody dítěte a rozvoje jeho schopností a dovedností. Snahou je utváření sebe sama. Marie Montessori je přesvědčena, že je možné pomocí příslušných didaktických pomůcek rozvíjet dítě jeho vlastní aktivitou a ctižádostí a dosáhnout tak rozvoje jeho vlastního potenciálu. Hlavním způsobem jak toho dosáhnou je využívat smyslového vnímání a poznávání, které je založeno na aktivní manipulaci s věcmi. Hlavním časovým úsekem, kdy je tato metoda praktikována je tzv. senzitivní období, kdy je dítě lačné po informacích a je maximálně koncentrováno. Tato chvíle musí být využita adekvátně, aby nedošlo ke ztrátě zájmu. Tato metoda je nejvíce využívána v předškolním a mladším školním věku. Děti ve třídách montessoriovské školy jsou věkově smíšeny a je tak uplatňován princip věkové heterogenity. To umožňuje dětem pozorování starších vrstevníků a možnost tak rozvíjet své schopnosti a dovednosti podle vlastních sil a iniciativy. Svoboda dítěte v tomto kontextu ho vede k vlastní samostatnosti a zodpovědnosti. Dítě jedná na základě vlastní vůle a rozhodnutí. Není motivováno tím, aby plnilo něčí očekávání, ale jedná samo za sebe na základě jeho možností. Metoda montessori se také řídí principem ticha, který je striktně dodržován, a který umožňuje dětem se plně soustředit a zároveň být empatický? ke svým spolužákům. Dalším význačným rysem této alternativní metody je, že ve

školách není zvonění, které by žáky rušilo od jejich práce. Tím je dítě poutáno pouze na svou koncentraci a může se dané práci věnovat dle vlastních možností.

Činnosti ve školách montessori vychází z těchto základních oborů:

Cvičení praktického života

Rozvoj smyslů a myšlení pomocí smyslového materiálu

Řeč

Matematika

Kosmická výchova

(Kasper, Kasperová, 2008)

Předškolní vzdělávání v mateřských školách montessori je založeno na hesle „Pomoz mi, abych to mohl udělat sám“. Učitel je zde jako rovnocenný partner a rádce, který dětem pomáhá na cestě objevování a učení se. Cílem je individuální vývoj dítěte a co nejefektivněji využít senzitivní fáze v jeho vývoji. Cílem je, aby děti dělali to, co je vnitřně uspokojuje a měli radost ze své práce. Učitel s dětmi komunikuje tak, aby je nijak nehodnotil a neodsuzoval, ale snaží se v nich vzbudit pocit radosti z nových poznatků a dovedností.

(<http://www.msperlicka.cz/?page=138&call=Vzd%E1%ED%20program&lang=cs>)

1.2.3. Daltonský plán a Jenský plán

Daltonská škola byla založena roku 1919 v Daltonu, ve státě Massachusetts v USA. Založila jí americká učitelka Helen Parkhurstová, která spolupracovala s Marií Montessoriovou, jíž se nechala inspirovat při zakládání vlastní alternativní školy. Tato škola je často nazývána „školou uvolněnou třídní strukturou“. Tento název dobře vystihuje důležitý rys této školy. Často však může dojít ke komplikacím při praktické realizaci daltonského plánu.

Hlavními principy Daltonské školy jsou:

Svoboda žáka a jeho vlastní zodpovědnost

Spolupráce a vytváření sociálního a demokratického vědomí u dětí

Samostatná činnost žáka

Střídání mezi individuální a skupinovou výukou

(Průcha, 2001)

Výuka v Daltonské škole je založena na volnosti žáků. Mohou pracovat ve skupinách i jednotlivě. Jsou jim k dispozici odporné pracovníky s odbornými pomůckami. Každé dítě

si samo zvolí, na čem chce zrovna pracovat a kdy. Je vedeno svou vlastní aktivitou a soustředěností. Několikrát v týdnu se konají tzv. bloky, kdy si děti společně opakují a procvičují látku, v které méně vynikají. K učení mají k dispozici literaturu, kterou mohou neomezeně využívat. Stejně tak mohou požádat o radu spolužáka, či učitele. Každé dítě má založené své portfolio, kam si zakládá své práce a podle kterého je následně hodnoceno. Ve třídě je vedena také veliká tabule, kde jsou zapsány úkoly, které mají děti plnit a jak je plní. To vede třídu ke snadné sebekontrolě, kde děti i učitel zjistí, kolik komu co zbývá. Třída je uspořádána tak, že dětem umožňuje volný pohyb po třídě a práci ve skupinách. (<http://www.marinka.cz/skolak/daltonska-skola>)

Velice blízký Daltonskému plánu je plán Jenský. Ten byl poprvé aplikován, jako ucelená vzdělávací koncepce, v Jeně už v meziválečném období. Založil ho Peter Petersen, německý evangelický pastor a universitní profesor pedagogiky. Označení Jenský plán získal v průběhu mezinárodního reformně pedagogického kongresu v Locarnu 1927. Jenský plán zdůrazňuje princip individualizace a pospolitosti. Třídy v těchto školách jsou věkově smíšené, avšak děti mohou pracovat ve skupinách, které většinou tvoří děti stejně staré.

Jenská pedagogika se rozděluje na tyto aktivity:

Rozhovor – Rozhovorem většinou začíná každý den. Děti sedí většinou v kruhu a vzájemně si sdělují zážitky a pocity. To podtrhuje význam společného setkání a vede ke vzájemné úctě. Také se tím děti učí vzájemně si naslouchat a projevovat své pocity. Rozhovor je často využit i v jiných částech dne.

Práce – Základem učení jenského plánu je práce. Dítě by mělo získávat znalosti a dovednosti na základě aktivní práce. Pracovní situace děti mohou řešit ve skupinách, či si vzájemně pouze pomáhat. Pracovní úkoly se skládají z matematiky, rodného jazyka, přírodovědy, vlastivědy, plnění společných projektů, výroby nákresů, modelů, výrobků, obrázků apod. Učitel musí věnovat část dne i kontrole zadaných úkolů, jejich dokumentaci a nápravě společně s žákem.

Hra – Hra je uplatňována především jako vstup do pracovní části dne. Především v předškolním věku je tato část dne velmi důležitá a neopomíjená. Využívají se jak hry didaktické, tak dramatizační.

Slavnost – Slavnost se většinou konala každý pátek, jako zakončení týdne. Při této příležitosti děti i učitelé měli možnost oslavit narozeniny dětí, či pedagogů, nebo státních a církevních svátků. Během programu se prezentovali sami žáci s vlastními scénkami. (Kasper, Kasperová, 2008)

2. Současné předškolní vzdělávání a jeho alternativní programy

2.1. Proměny předškolního vzdělávání

V dnešní době je tehdejší reformní hnutí u nás hodnoceno jako mnohostranné a na světové úrovni. Nyní jsou alternativní školy velice rozšířené a využívány. Poznatky o tomto vzdělávání jsou, mnohem přístupnější a tudíž se každý z nás může v tomto směru orientovat. Po r.1989, kdy se otevřela možnost přeměny našeho vzdělávání, jsme se obraceli na historické tradice alternativních škol v naší zemi a inspirovali se jimi. Takto se k začátkům alternativních škol v Čechách a na Moravě vrací Jan Průcha. „*První cíle se daří plnit po roce 1989, kdy u nás vznikla početně rozsáhlá publikační a přednášková aktivita týkající se alternativních (reformních) škol i jejich přímý „ideový import“ prostřednictvím zahraničních odborníků.*“ (J. Průcha, 2001)

Předškolní vzdělávání prošlo od roku 1989 oproti jednotné škole mnoha změnami. Vedle dříve zmiňovaných alternativ se nyní obracíme k trendu zdravého životního stylu, globální výchovy, vztahu k přírodě a životnímu prostředí, situačnímu učení a rozvoji sociability a dalších. Nově odhalené potenciality rozvoje předškolního dítěte umožňují dítě vyváženě zatěžovat a rozvíjet. Direktivní vedení nahrazuje spolupráce a cílené akcelerované působení střídá důvěra k otevřeným možnostem a schopnosti vnitřního posilování vývojových předpokladů jedince. Konvergentní zaměření dává dítěti dostatečný duchovní, sociální i věcný prostor, který vede dítě k výkonu dle jeho individuálních vývojových možností. Vztah dítěte a dospělého se tímto postupně demokratizuje a humanizuje. (Opravilová, Gebhartová, 2003)

Alternativnost, která nyní umožňuje rodičům volit si mezi klasickými i moderními alternativami, kterými se zde zabýváme. Z oblasti preprimárního vzdělávání jsou z klasických typů škol dnes nejvíce rozšířené mateřské školy waldorfského typu a montessoriovské. Mezi novější alternativní programy v mateřských školách se u nás uplatňují zejména program Začít spolu a Zdravá mateřská škola. Rozšířené jsou i církevní školy.

2.1.1. Církevní školy

Církevní školy mají ve světě dlouholetou tradici, díky které se v dnešní době vyskytují v mnoha zemích světa. Po roce 1989 se začaly vyskytovat i v Českém školství, kde jsou církevní školy alternativou k běžným standardním školám státním. „*Legislativně je zřizování církevních škol umožněno Vyhláškou MŠMT ČR a ministerstva zdravotnictví ČR č. 452/1991 Sb. O zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství, ve znění zákona č. 138/1995 Sb. Příslušná vyhláška zajišťuje právo zřizovat školy základní, střední, speciální, základní umělecké aj. těm církvím a náboženským společenstvím, které jsou státem uznány a státní správou registrovány.*“ (Průcha, 2001)

Počet církevních škol v České republice stoupá, ale i přes to je počet dětí navštěvujících církevní školu v celkové populaci nízký.

Charakteristika alternativy církevních škol:

Při tvorbě kurikula jsou do osnov zaváděny kromě jiných předmětů náboženství a latina. Ideologické principy výchovné činnosti – křesťanství, křesťanská etika, kulturní tradice, křesťanské životní postoje.

Příprava na profese, které nejsou pokryty standardními školami. (Průcha, 2001)

Předškolní vzdělávání v církevních školách je podřízeno Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání. Církevní mateřské školy nevedou děti jen k víře v boha, ale od dětství jim vštěpují morální hodnoty, to znamená vést je k lásce k bližním, přírodě, k pravdomluvnosti, skromnosti, schopnosti vzájemně si pomáhat, mít čas pro druhé. To jsou základy křesťanské pedagogiky. (<http://www.msbiskupska.estranky.cz/>) Jsou zde využity prvky pedagogiky, které působí na rozvoj osobnosti dítěte ve vztahu ke kultuře a víře s důrazem na etické hodnoty, především na prosociálnost a spolupráci. Součástí každého dne v církevní mateřské škole je křesťanská výchova dětí, která je nabízena nenuceným a přirozeným způsobem. Například při komunitním kruhu je zapálena svíčka, která dětem připomíná přítomnost boha mezi nimi a je nedílnou součástí jejich života. Děti jsou vedeny k postoji být ve vztahu a být v něm aktivní, učí se tak vnímavosti k životu tudíž být křesťanem. Do církevních mateřských škol pravidelně dochází kněz, který si s dětmi povídá a vede je ke křesťanské víře. Snahou mateřské církevní školy je také úzká spolupráce s rodiči, která vede k vstřícné atmosféře školky a individuálnějšímu přístupu k dětem a jejich poznání. (<http://www.cmszlin.cz/o-skolce/charakteristika-ms/>)

2.1.2. *Začít spolu – Step by step*

Na základě reformních snah po roce 1989 se u nás začal uplatňovat program *Začít spolu* s mezinárodním označením *Step by Step*. Tento program zahrnoval metodiku výchovy a vzdělávání v ranném dětství s přihlédnutím k sociálně kulturním tradicím, zavedení programu do mateřských škol ve vybraných lokalitách, odbornou spoluprací a průběžné vzdělávání. Významným pomocníkem při zavádění tohoto programu do škol byla Sorosova nadace, která poskytla finanční krytí. V současné době program *Začít spolu* realizují učitelé 29 zemí.

Východiska typická pro program *Začít spolu* spočívají v konstruktivismu a jiných novodobých teoriích o učení dítěte. Tato východiska se projevují v individualizaci, kooperativním učení a tématickém plánování. Program *Začít spolu* vychází namísto direktivního přístupu z osobnostně rozvíjecího modelu, kde klade důraz na rozvoj možností a vlastního potenciálu dětí. Základem je, že dítě se lépe vyvíjí, věnuje-li se své činnosti srdcem. Pedagog je zde považován za autoritu, avšak jako partner provázející dítě světem poznání. Učitel respektuje jedinečnost každého dítěte a respektuje i jeho individualitu v učení. Náročnost osobnostní pedagogiky spočívá ve schopnosti pedagogů se přizpůsobit dítěti, jeho stylu práce i celkovému myšlení.

Metodika programu *Začít spolu* zdůrazňuje konstruktivismus, na jehož základě se děti učí tehdy, když mají snahu dát světu kolem sebe smysl. Činnosti se zakládají na znalosti vývoje dítěte, ale zároveň umění přizpůsobit se jedinečnosti a individualitě každého dítěte. Děti se účastní frontálních, skupinových a individuálních činností, které jsou vzájemně vyvážené a každá má v programu své zastoupení. Dětem je zde nabízena forma kooperativního, prožitkového a integrovaného učení a také učení se dětí navzájem. Třídy jsou rozděleny do center aktivit dle zaměření činností: centrum čtení, centrum psaní, centrum matematiky, centrum pokusy, centrum počítače, centrum poslechu a centrum manipulativ. Ve třídě samozřejmě nesní chybět i prostor pro společné scházení. Základní formou hodnocení dětí je zde sebehodnocení, které vede děti k tomu, aby si samy dokázaly vyhodnotit rozsah a významnost učení a dokázalo hodnotit své úspěchy a neúspěchy.

Hlavními cíli jsou učit se přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat, učit se kriticky myslet, umět řešit problémy, nést odpovědnost za svou volbu, být tvůrčí a mít představitost, sdílet zájem a odpovědnost vůči společenství a vytvářet si zdravé životní

návyky a postoje. Program Začít spolu také integruje děti se speciálními vzdělávacími potřebami. (Gajdošová, Dujková a kol. 2003)

2.2. Kurikulum mateřské školy podpory zdraví

Kurikulum podpory zdraví v MŠ vychází ze současné vzdělávací strategie a modelového programu podpory zdraví v MŠ, který předcházela jeho vzniku.

2.2.1. Rámcové a školní kurikulum

Původ slova *kurikulum* je z latinského *curriculum*, což znamenalo běh, závodní dráha, vůz. Můžeme si tedy tento výraz vysvětlit jako posun po plánované cestě (Opravilová, Gebhartová, 2003) Po několika verzích, vysvětlujících v pedagogice tento pojem, se ustálil jeho význam jako „Kurikulum je program života školy“. (Walterová, E.,1994) Průcha ve své definici zdůrazňuje vedle programu vzdělávání i jiné náležitosti, s ním spojené. „*Kurikulum je chápáno, jako obsah vzdělávání, který zahrnuje veškeré zkušenosti, které žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, zejména jejich plánování, zprostředkování a hodnocení.*“ (Průcha, J., 2009) Plánovanou rovinu kurikula představuje vzdělávací program. Podle Seberové je možné ho nazývat kurikulem, pokud definuje formální vzdělávání komplexně a uvádí jeho cíle, obsah, podmínky, organizaci i evaluaci (Seberová in Průcha, 2009).

V této kapitole se dále zabýváme formálním kurikulem Zdravé mateřské školy (ZMŠ), vzdělávacím programem, který byl vytvořen s cílem podpořit současné i budoucí zdraví dětí. Stejně jako Rámcový vzdělávací program pro PV je kurikulem rámcovým, od kterého se pak následně odvozují konkrétní formální kurikula a projekty. Rámcové formální kurikulum se od výchovně vzdělávacích dokumentů před r. 1989 liší především tím, že není možné podle něj přímo učit. Jedná se o typ více úrovněového kurikula, které je konkrétní a ucelené tak, aby mohlo být nabídnuto škole. Škola ho však musí zpracovat a přetvořit, aby mohlo být použito jako vlastní školní kurikulum. Tím umožňuje oprostít se od běžných postupů a zvolit jiný způsob plánování a přístup ke vzdělání. Každé školou vytvořené kurikulum je tedy utvářeno na základě rámcového vzdělávacího programu. Škola musí respektovat veškeré zásady, cíle, obsah, podmínky a evaluaci, které jsou v něm uvedené.

Kurikulum ZMŠ splňuje výše uvedený požadavek na obsah formálního kurikula. Zahrnuje klíčové kompetence dospělého člověka podporující zdraví, kompetence podpory zdraví u dítěte na konci předškolního období, oblasti vzdělávání v podpoře zdraví, dílčí cíle vzdělávání v oblastech podpory zdraví, činnosti dětí, ukazatele dosažení dílčích cílů vzdělávání, rizika ohrožující nebo znesnadňující proces vzdělávání. Odkazuje na hlavní metody a postupy pedagogické činnosti. Stanovuje podmínky své účinnosti v MŠ, dle kterých se činnosti v MŠ zaměřují. Pozornost je věnována veškerému dění v MŠ a jeho nepřímému vzdělávacímu vlivu na výchovu a vzdělávání dětí a naplňování cílů kurikula podpory zdraví. Nabízí návod k tvorbě školního kurikula.

Vlastní školní kurikulum, které si každá škola vytváří na základě rámcového formálního kurikula, je možné zpracovat jen za určitých předpokladů. Mezi tyto předpoklady patří týmová spolupráce všech, jichž se týká práce v MŠ, ztotožnění se s novými trendy ve vzdělávání předškolních dětí, zmapování prostředí a podmínek MŠ a ujasnění si obecných a dílčích vzdělávacích cílů vlastní výchovně-vzdělávací činnosti. Úkolem kurikula je také v MŠ naprogramovat cestu k naplňování cílových kompetencí dítěte. (Havlíková, 2000)

2.2.2. *Filozofie a cíle kurikula ZMŠ*

„Filozofie Školy podporující zdraví je postavena na principu podpory holisticky pojatého zdraví lidí v prostředí a vzdělávací činnosti školy. Od jiných programů se liší svým zaměřením na podporu zdraví člověka, kterou program považuje za eticky a i vědecky zdůvodněné komplexní kritérium kvality školy. “ (Srov. Spilková 2005)

Projekt školy podporující zdraví vznikl na počátku 90. let za podpory Rady Evropy, Světové zdravotnické organizace a Evropské unie. V České republice byl projekt zahájen v roce 1992 přijetím do evropské sítě zdravých škol. V roce 1996 byla koordinace projektu převedena do Státního zdravotního ústavu v Praze. Projekt Zdravé školy byl až do té doby určen ZŠ, v roce 1996 vznikl nový Projekt Zdravé mateřské školy (ZMŠ).

Svou otevřeností dává tento projekt naději na realizaci školy vedené ve zdravém duchu a výchovně vzdělávacího procesu s vlivem na rodinu.

Program školy podporující zdraví vychází z kompetencí, které učí porozumět holistickému pojetí zdraví a pojmům podpory zdraví a prevence nemocí. Také si zakládá na uvědomování si, že zdraví je prioritní hodnotou člověka. Učí řešit problémy

a má vlastní odpovědnost za vlastní chování a způsob života. Učí posilovat duševní odolnost a ovládat komunikaci a spolupráci. Snahou také je naučit se spolupodílet na tvorbě podmínek a prostředí pro zdraví všech.

Základní východiska pro ZMŠ jsou integrační pojetí zdraví a integrující principy zdraví, ty zohledňují respekt k potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa a rozvíjení komunikace spolupráce. Tato alternativní škola se dále řídí těmito třemi pilíři: pohoda prostředí, zdravé učení a otevřené partnerství.

Pohoda prostředí zahrnuje pohodu prostředí věcného, sociálního a organizačního. To zobecňuje podmínky, ve kterých se dítě pohybuje a které pozitivně působí na jeho osobnost.

Zdravé učení obsahuje smysluplnost, možnost výběru a přiměřenost, spoluúčast a spolupráci a motivující hodnocení. Každá z těchto složek se zabývá metodami vedoucími ke zdravému učení.

Otevřené přátelství zahrnuje školu jako kulturní a vzdělávací středisko obce, snahou je socializace dítěte ve vztahu ke společnosti.

2.2.3. *Zásady kurikula ZMŠ*

MŠ podporující zdraví se drží několik podstatných zásad. Jednou z těchto hlavních zásad je učitelka podporující zdraví. Podporu zdraví v MŠ výrazně ovlivňují její zaměstnanci, především pedagogové. Učitelky jsou s dětmi v bezprostředním styku po celou dobu pobytu ve školce, proto je důležité, aby jim byly příkladem. Učitelka by děti neměla mít pouze ráda, ale měla by vědět, že formuje dětskou duši, proto by si měla uvědomovat vliv, který má její postoj na dítě. Učitelka by také vědět, že její autorita nevyplývá z direktivního řízení dětí, nebo dokonce rodičů, ale měla by i sama umět uznat své nedostatky.

Další zásadou MŠ podporující zdraví jsou věkově smíšené třídy. Tato třída funguje jako velká rodina, kde si všichni vzájemně pomáhají a kde se jeden od druhého učí. Vše je založeno na principu sociálního učení. Čím větší je věkový rozdíl mezi dětmi, tím pestřejší a bohatší jsou kontakty mezi nimi. Dítě si tím osvojuje více životních rolí a strategií a učí se jak se uplatnit v sociální skupině a navazovat či odmítat vztahy. V tomto věku se nejvíce formují základy společensky významných postojů. Mezi dětmi vznikají první kamarádské vztahy se základy přátelství.

V mateřské škole podporující zdraví má život i den rytmický řád. To v dětech vzbuzuje pocit jistoty a stálosti. Podmínkou vývoje zdravého dítěte je vyvážení potřeby svobody

a potřeby řádu. Jedná se o vzájemné propojení disciplíny a volnosti, což umožňuje dítěti vlastní aktivitu, ale zároveň není ponecháno nekontrolovaně samo sobě. ZMŠ si proto vytváří daná pravidla, na jejich tvorbě se podílí všichni, jichž se to týká (děti, rodiče, zaměstnanci). Tato pravidla jsou uvedena ve školním řádě, k němuž se může každý vyjádřit, požadovat změny a vznášet připomínky. Tím je posilován pocit sounáležitosti a příslušnosti ke škole.

MŠ podporující zdraví ochraňuje a posiluje organismus dítěte tím, že mu dopřává volný pohyb a zajišťuje tělesnou pohodu při pobytu v MŠ. Přiměřená tělesná aktivita předchází stresu a vzniku civilizačních chorob. Vhodná pohybová aktivita zároveň pomáhá rozvíjet volní vlastnosti dítěte. Pokud jsou pohybové aktivity všestranné podporují zdraví dítěte. Tělesná aktivita zajišťuje dítěti pohodu duševní i sociální. Charakteristickým rysem dětství je intenzivní růst a vývoj struktur a funkcí organismu. Většina sil dítěte je směřována k tomuto úkolu a pohyb je hlavním aktivátorem růstu.

MŠ podporující zdraví vede dítě ke zdravé výživě, která mu tím zajišťuje tělesnou i duševní pohodu. Zdravá výživa je v dětství velice důležitá, zajišťuje výstavbu a růst dětského organismu. Špatné stravování může mít negativní vliv na dítě a může způsobovat i nenahraditelné poruchy. Strava v MŠ nesmí nevhodným způsobem výživy negativně ovlivňovat zdraví dítěte. Stravování v MŠ se významně podílí na stravovacích návycích dítěte.

Pro dítě předškolního věku je hlavní činností a potřebou hra, ta je základní formou lidské aktivity. Hra se významně podílí na seberozvíjecí učení dítěte. Důležitým aspektem hry je její spontánnost a intenzita. Díky hře se dítě lehko vyrovná s rozdíly mezi realitou a jeho fantazií. Cílem učitelky je hru spontánní hru rozvíjet, ale nesmí ji nijak organizovat. Dětem jsou v MŠ podporující zdraví zajištěny materiály, pomůcky a dostatek funkčních, podnětných a estetických hraček. Tyto hračky jsou dětem kdykoliv k dispozici a jsou umístěny tak, aby byly v dosahu dětí. Vhodně zařízena a vybavena je i zahrada.

Prostory ve ZMŠ jsou vstřícné, estetické, podnětné a hygienické. Podnětné prostředí má veliký vliv na výkonnost a únavu dítěte při práci i hře. Celková vyváženost všech složek kvality prostředí je předpokladem zdraví všech osob zdržujících se v něm. Kvalita prostředí a života v předškolním věku má značný vliv na rozvoj onemocnění v následujících letech.

Dalším aspektem ZMŠ je bezpečné sociální prostředí, které zajišťuje sociální klima, plné vzájemné důvěry, ústy, empatie, solidarity a spolupráce mezi všemi lidmi v MŠ.

Pro MŠ podporující zdraví je nezbytné zajistit dětem bezpečné sociální prostředí, to lze zajistit pouze za předpokladu, že se k sobě všichni navzájem chovají s úctou. Nutné je předcházet stresovým situacím a to tak, že přiměřenou a přirozenou zátěž využíváme k posílení osobnosti. Na kvalitě sociálního klimatu závisí zdar veškerých aktivit v MŠ.

Řízení MŠ podporující zdraví je založeno na participaci a kooperaci všech zúčastněných. Důležitá je týmová práce mezi zaměstnanci rodiči i dětmi.

Projekt ZMŠ je založen na silném vztahu společenství MŠ a rodiny. Výchova dítěte je přizpůsobena prostředí ve kterém dítě žije. Poznáním rodiny umožňuje MŠ dítěti individuálnější přístup a zároveň jedinec obohacuje svými aktivitami život v MŠ. Základem na které škola staví je rodinná výchova, musí proto rozpoznávat vliv rodiny a citlivě tak přistupovat k navazování dalších partnerských vztahů. Základem pro vytvoření takových vazeb je potřeba vzájemného respektu, důvěry a utváření pocitu sounáležitosti.

Další zásadou ZMŠ je spolupráce se základními školami v okolí, která vede k nestresujícímu a plynulému přechodu ze školy mateřské na základní.

MŠ podporující zdraví je součástí obce a také se podílí na svými aktivitami na životě a rozvoji obce. Podpora kulturně duchovního života je součástí vzdělávacího programu mateřské školy podporující zdraví. (Havlíková, 2006)

II. praktická část

3. Výzkumné šetření

3.1. Cíl výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření jsou důvody, které vedou rodiče k ZMŠ.

1. Zjistit, zda se rodiče zajímají o program Zdravé mateřské školy ZMŠ.
2. Zjistit, zda se rodiče dětí ze ZMŠ zajímají o stavbu jídelníčku svých dětí.
3. Zjistit, co je pro tyto rodiče v předškolním vzdělávání prioritní, zda tyto priority korespondují s programem ZMŠ
4. Zjistit, jestli vedou své děti ke zdravému životnímu stylu i mimo mateřskou školu.

Formulace předpokladů

P1 – Více než 50% rodičů má pro volbu Zdravé mateřské školy jiné důvody, než je blízkost k jejich bydlišti.

P2 – Více než 50% rodičů si volí Zdravou mateřskou školu z důvodu jejího programu – chtějí, aby se dítě zdravě stravovalo, mělo dostatek pohybu, pobytu venku, bylo ve věkově smíšené skupině, více si hrálo apod.

P3 – Více než 50% rodičů volí Zdravou mateřskou školu proto, že i sami vedou dítě ke zdravému životnímu stylu.

3.2. Metodika výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo vypracováno na základě výsledků výzkumné sondy, která byla provedená metodou dotazníků.

Popis zkoumaného souboru

1. Výzkumný soubor tvořili rodiče, jejichž děti navštěvují Zdravou mateřskou školu. Dotazníkové šetření proběhlo v dubnu roku 2013.

2. Dotazníkové šetření bylo provedeno ve Zdravé mateřské škole v Táboře v jejích šesti třídách. Bylo rozdáno 120 tištěných dotazníků, z toho vyplněno a vráceno jich bylo 72.

Charakteristika mateřské školy:

Zdravá mateřská škola v Táboře je od roku 1997 zařazena do celorepublikové sítě škol podporujících zdraví. Má vypracovaný vlastní vzdělávací program, který splňuje požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a rozšiřuje jej o alternativní program škol podporujících zdraví.

Školu navštěvuje 160 dětí, které jsou rozděleny do šesti tříd. Třídy jsou vedeny pod těmito symboly Hříbečková, Sluníčková, Motýlková, Jablíčková, Srdíčková a Zvonečková. Třídy jsou věkově smíšené. Všechny třídy jsou velice prostorné a po celkové rekonstrukci. Každá třída je vybavena typizovaným dětským nábytkem a má svoji osobitou atmosféru, děti se spolupodílejí na uspořádání prostředí a různých zákoutí. Součástí mateřské školy je odloučené pracoviště se školní jídelnou a výdejnou, které se nachází rovněž v lokalitě mateřské školy. Každý pavilon je obklopen rozsáhlou zelení školní zahrady, kde má každá třída svůj koutek a dostatečný prostor pro různé formy pohybově rekreačních a zájmových činností.

Metody výzkumné sondy

V anonymním dotazníku (příloha 1), jsem použila dva typy otázek, uzavřené a polootevřené.

V otázkách 1, 4 a 8 se dozvídám, zda děti navštěvují mateřskou školu, která je v blízkosti jejich bydliště a zda je tato skutečnost pro rodiče prioritní, nebo jsou pro ně důležitější jiné důvody. V otázkách 2, 3 a 15 zjišťuji, zda se rodiče rozhodli pro Zdravou mateřskou školu na základě nespokojenosti s běžnou mateřskou školou.

Zda rodiče volí zdravou alternativu školy z důvodu jejího programu a zda se o něj zajímají, zjišťuji v otázkách 4, 5, 6, 7, 8, 19, 20 a 22. Zároveň získávám informace o tom, kde tyto informací získávají. Zda je pro rodiče důležitá stavba jídelničky, zjišťuji v otázkách 10, 11, 12, 13, 16, 17 a 18.

Jestli rodiče vedou své děti ke zdravému životnímu stylu i mimo mateřskou školu se dozvídám v otázkách 9, 14, 21. Zjišťuji tak, zda motivací pro volbu mateřské školy je návaznost na preferovaný životní styl rodiny.

3.3. Výsledky výzkumné sondy

Otázky uzavřené vyhodnocuji statisticky a zpracovávám do grafů. Polozavřené otázky vyhodnocuji nejprve statisticky, dále podle nejčastěji se vyskytující odpovědi.

Graf č.1

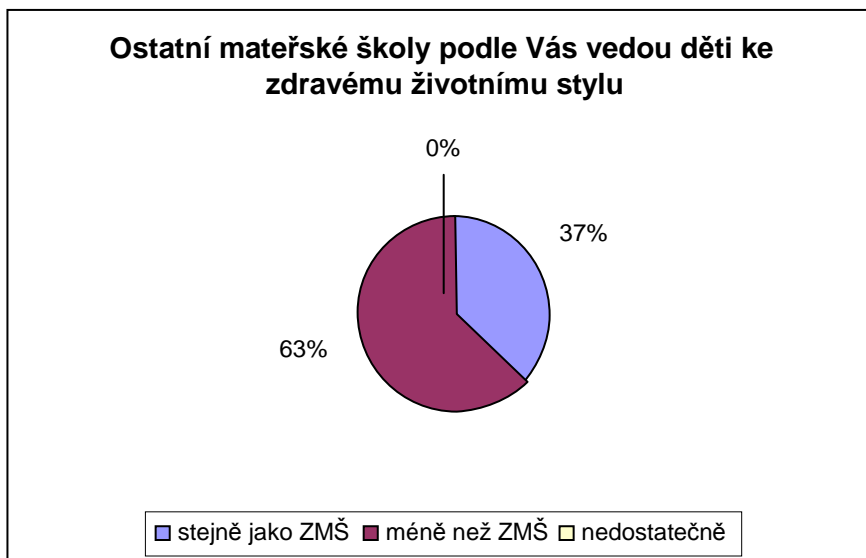
Z grafu č. 1 vyplývá, že 75% dotazovaných rodičů dětí navštěvujících ZMŠ bydlí v její blízkosti.

Graf č. 2

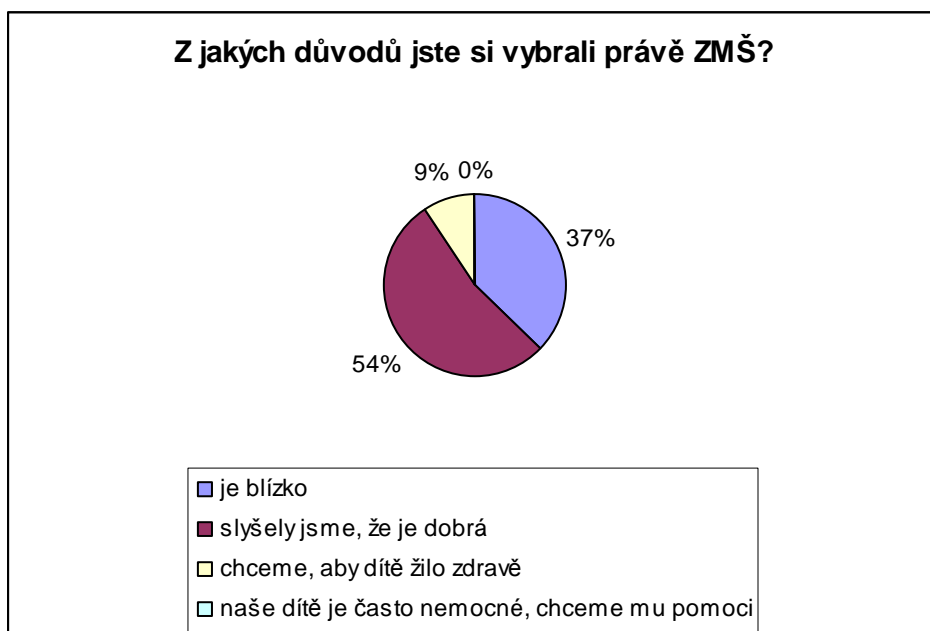
V grafu č. 2 je znázorněno, že 81% rodičů se k volbě ZMŠ nerozhodlo na základě negativní zkušenosti s jinou mateřskou školou. 19% rodičů, volilo ZMŠ z důvodu negativní zkušenosti s jinou MŠ

Graf č. 3

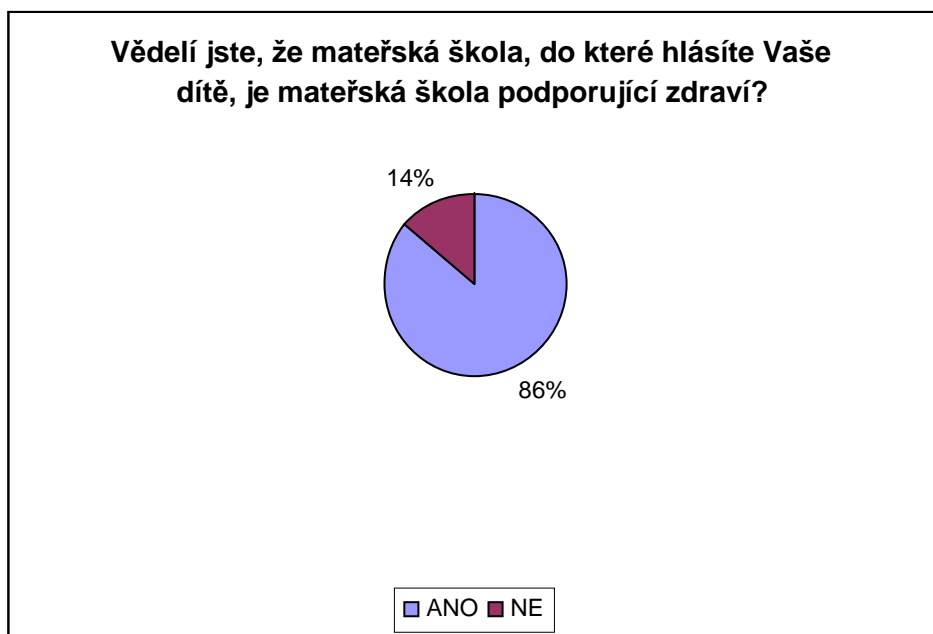
Graf č. 3 ukazuje, že 63% rodičů volí ZMŠ proto, že si myslí, že jiné mateřské školy vedou děti ke zdravému životnímu stylu méně. 37% rodičů si myslí, že i jiné školy vedou ke zdravému životnímu stylu stejně dobře jako ZMŠ. A nikdo z rodičů si nemyslí, že mateřské školy vedou děti ke zdravému životnímu stylu nedostatečně.

Graf č. 4

Z grafu č. 4 vyplývá že, 54% rodičů si zvolilo ZMŠ proto, že slyšeli, že je dobrá. Blízkost ZMŠ od jejich bydliště vedla k této volbě 37% rodičů. A 9% rodičů si zvolilo tuto alternativu proto, aby jejich dítě žilo zdravě.

Graf č. 5

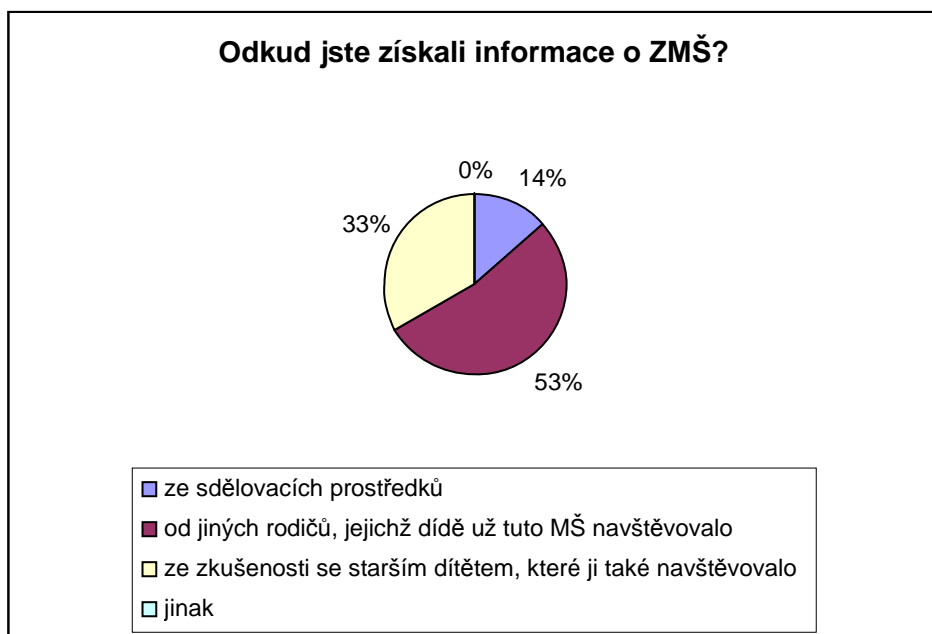
V grafu č. 5 vidíme, že 86% procent rodičů vědělo, že své dítě hlásí do mateřské školy s programem podporujícím zdraví. 14% rodičů o této alternativě nevědělo.

Graf. č 6

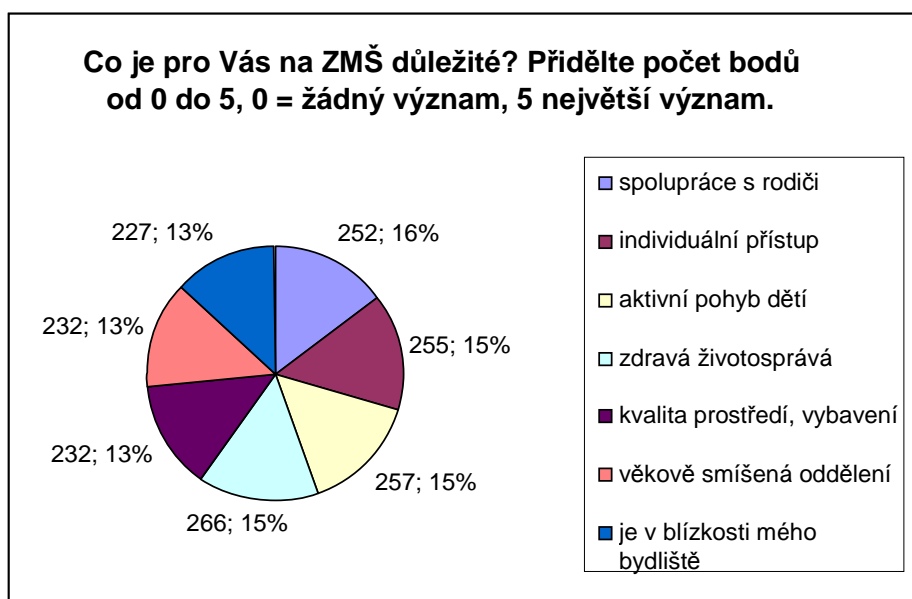
Graf č. 6 ukazuje, že 72% dotazovaných rodičů se před vstupem jejich dítěte do ZMŠ zajímalo o její program. 28% rodičů se o program této mateřské školy nezajímalo.

Graf č. 7

V grafu č. 7 je viditelné, že nejvíce rodičů – 53% získalo informace o ZMŠ od jiných rodičů, jejichž dítě tuto MŠ navštěvovalo. 33% rodičů mělo zkušenost se ZMŠ se starším dítětem, které ji také navštěvovalo. 14% rodičů se informovalo pomocí sdělovacích prostředků.

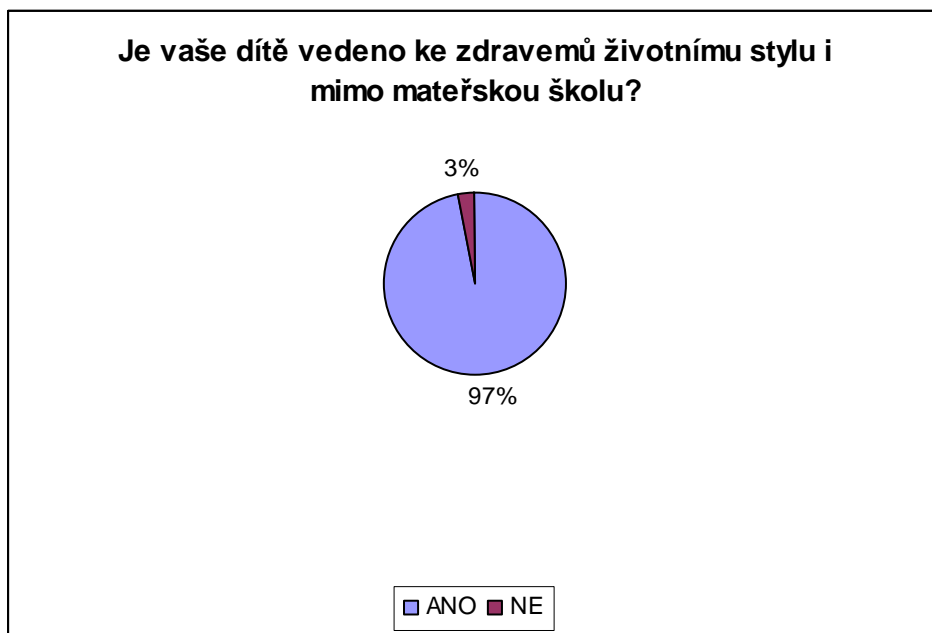
Graf č. 8

Graf č. 8 je zaměřen na priority rodičů. Mezi největší priority – 16% zdravá životospráva. Jako další o něco méně důležitý prvek se ukázaly individuální přístup, aktivní pohyb dětí a zdravá životospráva s 15%. Dalším aspektem se ukázaly kvalita

prostředí, věkově smíšené třídy a blízkost MŠ k bydlišti – 13%. V dotazníku se objevila i možnost, kde rodiče mohli napsat své vlastní kritérium, které je pro ně prioritní. Pouze tři rodiče tuto možnost využili a napsali, že je pro ně důležitý přístup pedagogů k jejich dětem i k nim samotným.

Graf č. 9

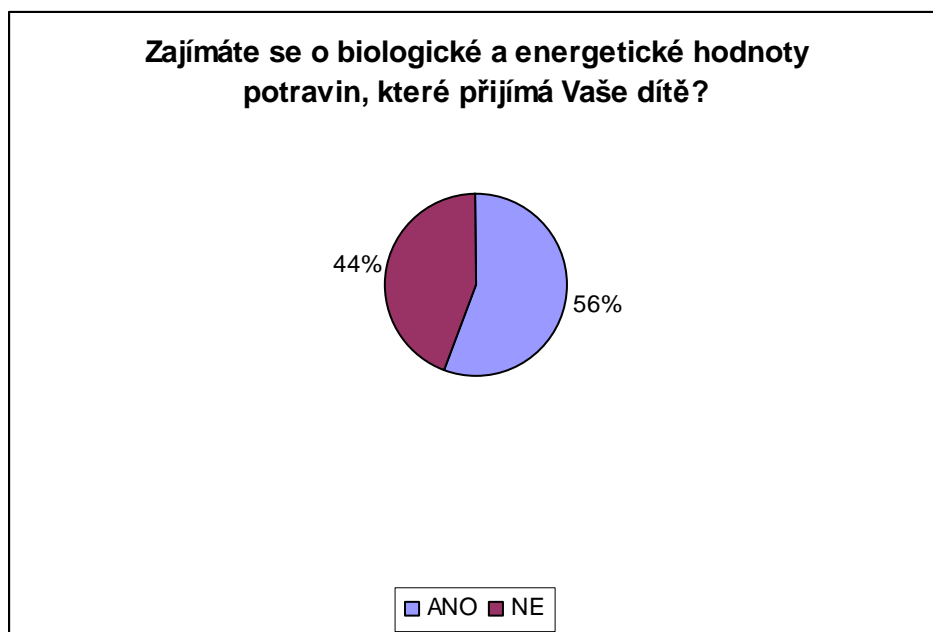
Z grafu č. 9 vyplývá, že 97% rodičů se domnívá, že vedou své dítě ke zdravému životnímu stylu i mimo mateřskou školu, 3% ne.

Graf č. 10

V grafu č. 10 vidíme, že 97% rodičů se zajímá o stavbu jídelníčku v MŠ, 3% ne

Graf č. 11

Graf č. 11 ukazuje, že 56% rodičů se zajímá o biologické a energetické hodnoty potravin. 44% rodičů tento aspekt nezajímá.

Graf č. 12

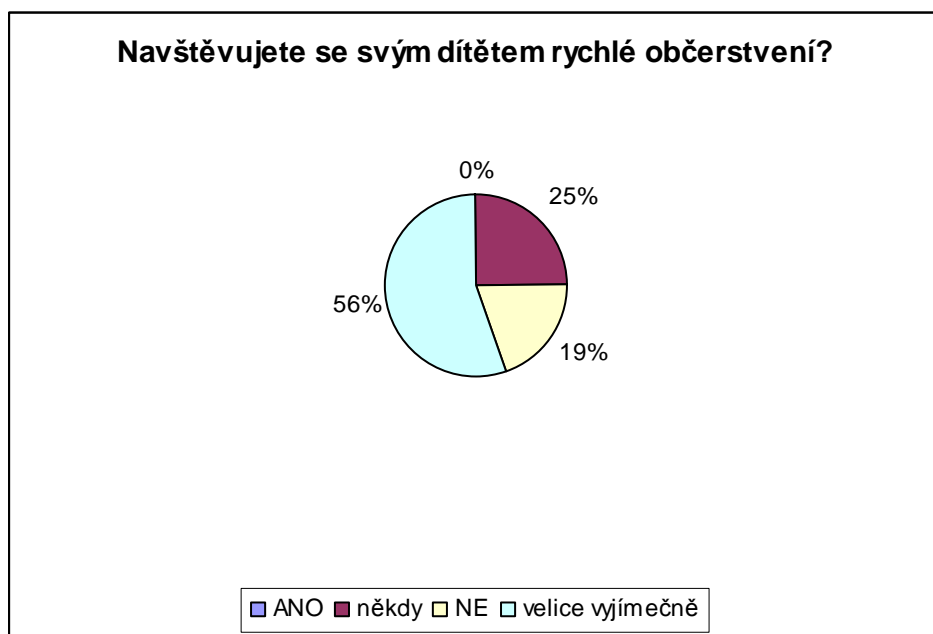
Z grafu č. 12 vyplývá, že 97% dětí navštěvujících ZMŠ nevyžaduje žádnou speciální stravu. 3% dětí tento požadavek vyžaduje.

Graf č. 13

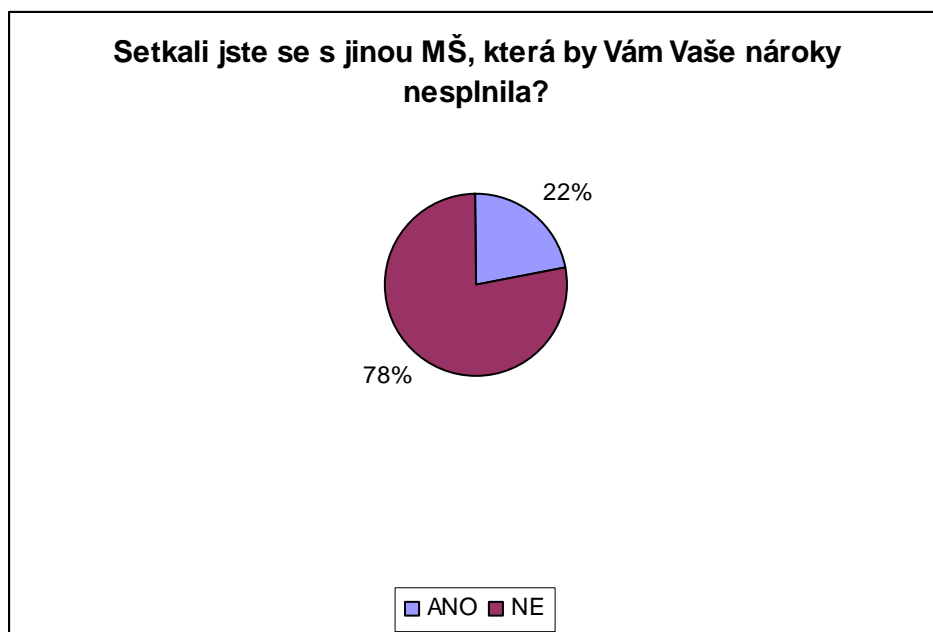
V grafu č. 13 je zřetelné, že 100% dotazovaných rodičů nevyžaduje pro své dítě BIO potraviny.

Graf č. 14

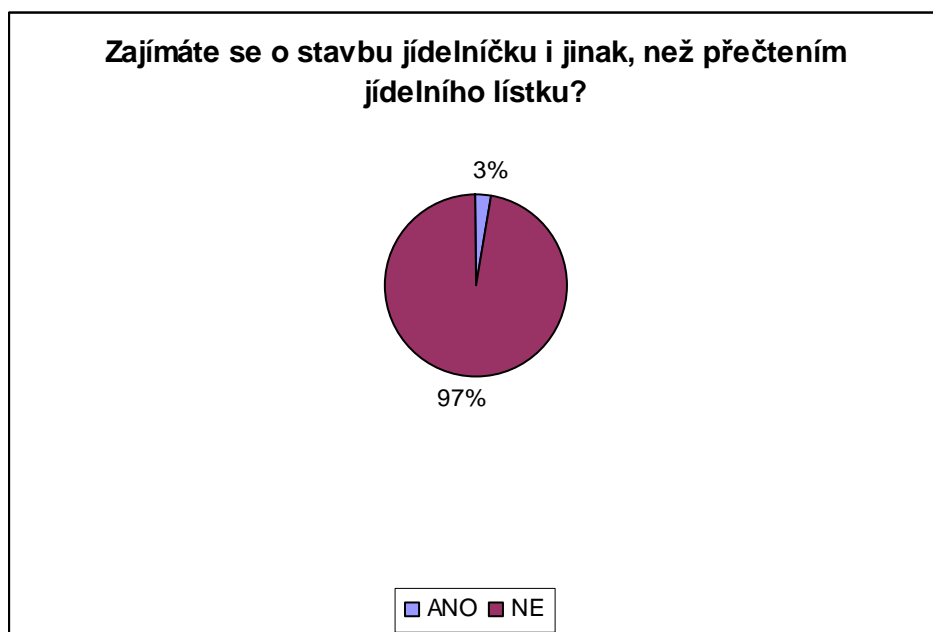
V grafu č. 14 je ukázáno, že 56% dotazovaných rodičů navštěvuje rychlá občerstvení se svými dětmi velice výjimečně. 25 % rodičů je navštěvuje někdy a 19% vůbec.

Graf č. 15

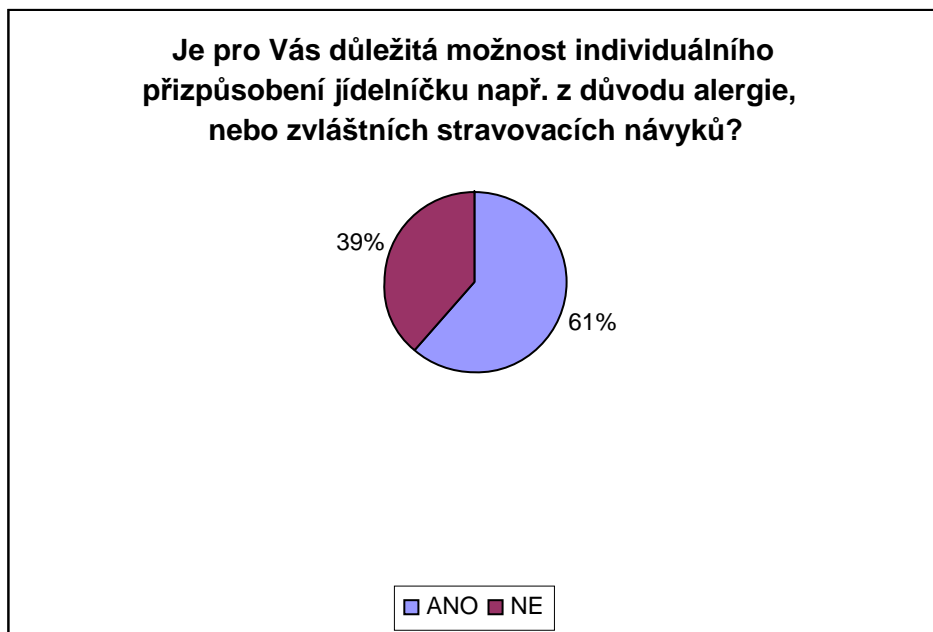
V grafu č. 15 je zobrazeno, že 78% dotazovaných rodičů se nesetkalo s jinou mateřskou školou, která by nesplnila jejich nároky. 22% rodičů se s takovou školou setkalo.

Graf č. 16

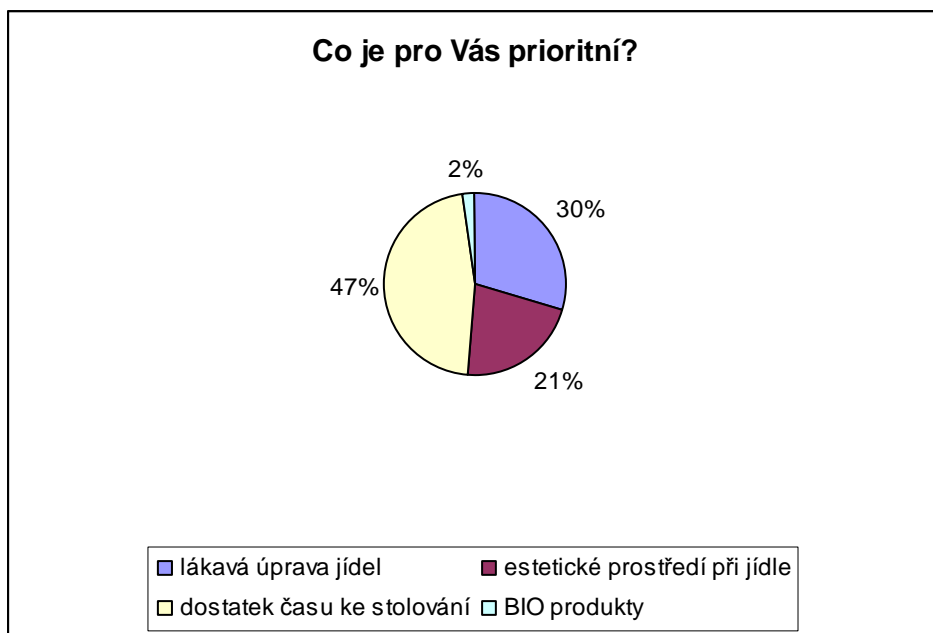
Z grafu č. 16 je zřejmé, že 97% rodičů se zajímá o stavbu jídelníčku pouze přečtením jídelního lístku. 3% zajímají i jinými způsoby.

Graf č. 17

Z grafu č. 17 vyplývá, že pro 61% dotazovaných rodičů je důležitá možnost individuálního přizpůsobení jídelníčku pro své dítě. Pro 39% rodičů tato možnost důležitá není.

Graf č. 18

Graf č. 18 se zabývá prioritami dotazovaných rodičů v oblasti stravování. Jako největší priorita se ukázal dostatek času ke stolování – 47%. Jako další méně důležitý aspekt se

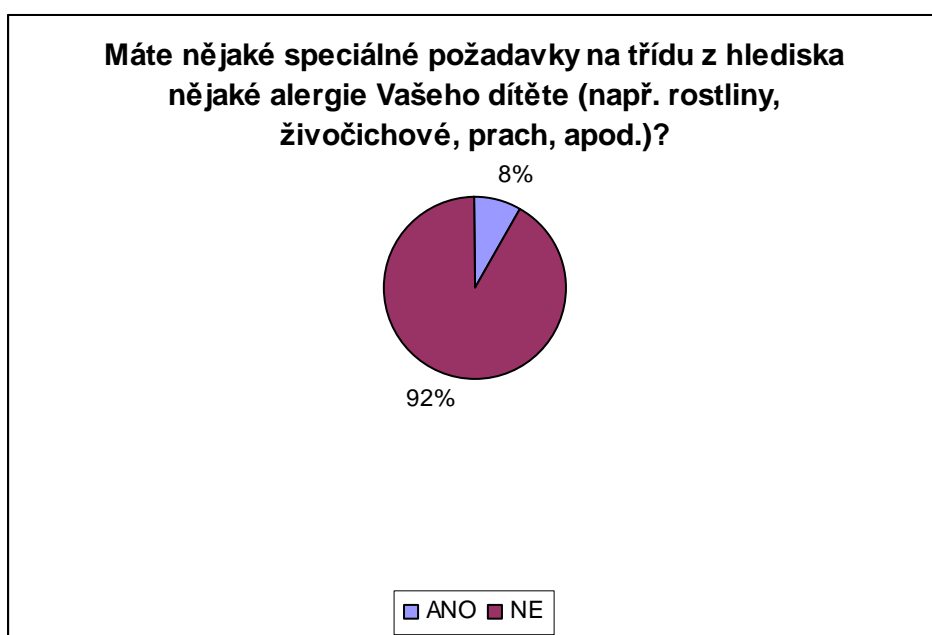
ukázala lákavá úprava jídel – 30%. Nejmenší význam ve stravování získaly BIO produkty – 2%

Graf č. 19

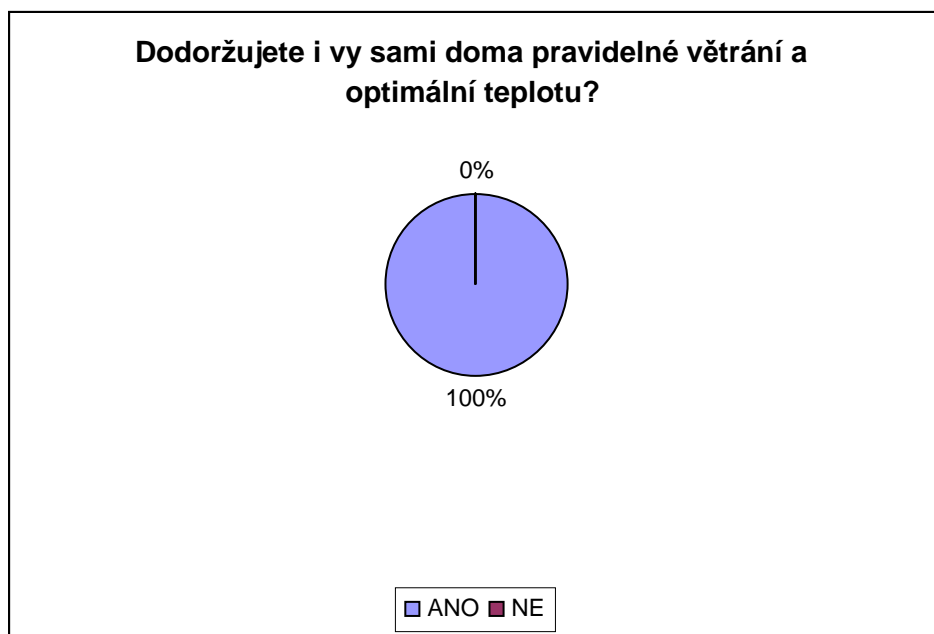
Z grafu č. 19 vyplývá, že pro 92% dotazovaných rodičů je důležité, aby jejich dítě pobývalo venku. Pro 8% rodičů to důležité není.

Graf č. 20

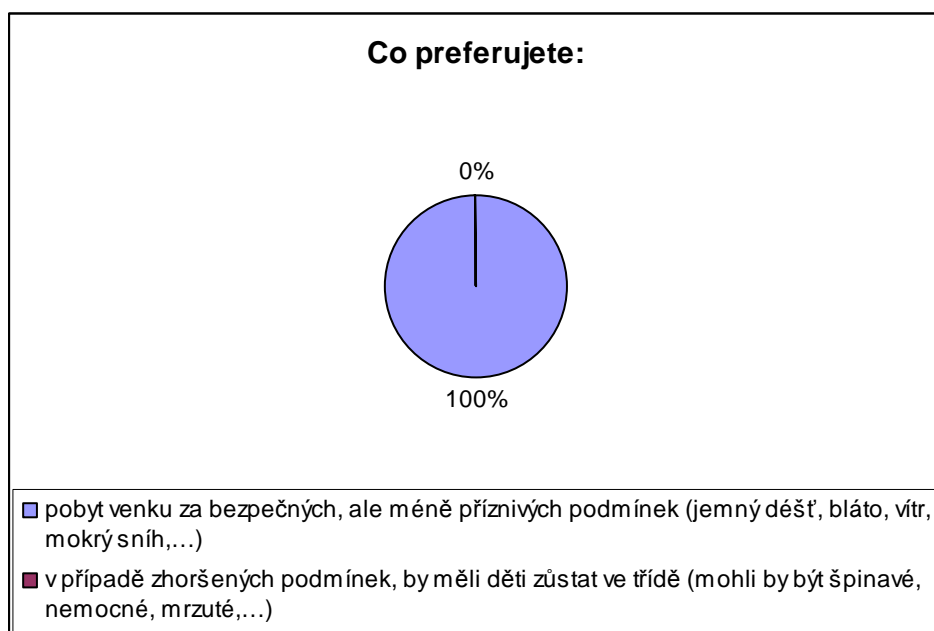
Graf č. 20 ukazuje, že 92% rodičů nemá žádné speciální požadavky na třídu z hlediska alergie. 8% rodičů vyžaduje tyto úpravy.

Graf č. 21

Z grafu č. 21 vyplývá, že 100% rodičů dodržuje i doma pravidelné větrání a optimální teplotu.

Graf č. 22

Graf č. 22 ukazuje, že 100% dotazovaných rodičů souhlasí s tím, aby jejich dítě pobývalo venku i za méně příznivých podmínek.

3.4. Závěry výzkumné sondy

P1 – Více než 50% rodičů má pro volbu Zdravé mateřské školy jiné důvody, než je blízkost k jejich bydlišti.

P1 je potvrzena, většinu dotazovaných rodičů vedou k volbě Zdravé mateřské školy jiné důvody, než je její blízkost k jejich bydlišti. 19% dotazovaných rodičů si ZMŠ volili na základě negativní zkušenosti s jinou mateřskou školou.

P2 – Více než 50% rodičů si volí Zdravou mateřskou školu z důvodu jejího programu – chtějí, aby se dítě zdravě stravovalo, mělo dostatek pohybu, pobytu venku, bylo ve věkově smíšené skupině, více si hrálo apod..

P2 se potvrdila, 72% dotazovaných rodičů před vstupem dítěte do ZMŠ zajímalo o její program a nabídka alternativních prvků je pro ně prioritní a více než polovina rodičů se zajímá o stavbu jídelníčku svých dětí.

P3 – Několik rodičů volí Zdravou mateřskou školu proto, že i sami vedou dítě ke zdravému životnímu stylu.

P3 je potvrzena, 97% dotazovaných rodičů vede své děti ke zdravému životnímu stylu i mimo mateřskou školu. To je zřejmé v otázce č. 9, 14, 21.

Z výše uvedených výsledků je zřejmé, že rodiče si nevolí mateřskou školu podporující zdraví z náhodných důvodů, ale využívají alternativních prvků výchovy a vzdělávání, které jim nabízí. V mé praktické části jsem měla možnost zjistit, že mnoho rodičů je ochotno pro své dítě zajistit lepší podmínky pro jeho výchovu, i přes různé bariéry, jako může být vzdálenost MŠ od bydliště, či zajištění dětské vybavy do nepříznivého počasí. Chtějí podle vlastního životního stylu vést i své dítě tímto směrem i mimo domov, a proto volí jim blízkou alternativu předškolního vzdělávání. Určitě je dobré, že tito rodiče mají volbu zdravé mateřské školy k dispozici a že i rodiče s jinou životní filozofií mají svoji možnost volby. Z výsledků mého výzkumného šetření usuzuji, že moderní proud alternativního vzdělávání v Čechách je oblíbený a rodiče ho rádi využívají pro nevšednost a oprostění se od zaběhlých forem vzdělávání. V kontextu s tématem v mé

teoretické části, si dovoluji usoudit, že rodiče mají rádi možnost volby a přizpůsobení vzdělávacích metod jejich vlastním potřebám a životnímu stylu.

Velice mě zaujalo, že 14% rodičů nevědělo, že mateřská škola, do které hlásí své dítě, je mateřská škola podporující zdraví. Na druhou stranu 72% rodičů se zajímalo o program mateřské školy, do které chtěli své dítě přihlásit. Z čehož usuzuji, že většina rodičů hledá sobě blízkou alternativu vzdělávání svého dítěte. Většinu dotazovaných rodičů vedou k volbě Zdravé mateřské školy jiné důvody, než je její blízkost k jejich bydlišti. 75 % sice v její blízkosti opravdu bydlí, ale jen 37 % uvedlo, že to byl hlavní důvod jejich volby. Ukazuje se, že rodiče hodně dají na reference ostatních rodičů, kteří zde měli nebo mají své děti. Více než polovina rodičů (54%) si zvolila ZMŠ proto, že slyšeli, že je dobrá. 19% dotazovaných rodičů mělo negativní zkušenosti s jinou mateřskou školou, i to mohlo ovlivnit, že si zvolili pro své dítě ZMŠ. Poměrně překvapivé je zjištění, že hlavní specifikum ZMŠ, kterým je zdravý životní styl, uvedlo jako svou motivaci k volbě jen 9% rodičů. Z odpovědí na další otázky dotazníku ale vyplývá důležitost některých faktorů zdravého životního stylu pro rodiče dětí např. pobyt venku, zdravá životospráva, věkově smíšené třídy.

Dalším zajímavým aspektem mého výzkumného šetření je, že ač 97% rodičů uvedlo, že o stavbu jídelníčku se zajímají pouze jeho přečtením, tak 61% rodičů vyžaduje pro své dítě speciální úpravu jídel z hlediska alergie či jiných stravovacích návyků. Překvapivé je, že všichni rodiče navštěvující se svými dětmi ZMŠ chtějí, aby jejich dítě pobývalo venku i za zhoršených podmínek a to i přes to, že musí být dítě vybaveno pomůckami do nepřízně počasí (pláštěnka, holinky).

Závěr

Bakalářská práce popisuje vznik a význam alternativních škol se zaměřením na mateřské školy podporující zdraví. V průzkumu, který jsem provedla mezi rodiči dětí navštěvujících zdravou mateřskou školu, jsem vyhodnotila důvody, které vedou rodiče k přihlašování dětí do tohoto typu škol.

Z mého průzkumu vyplývá, že rodiče si z velké míry uvědomují důležitost zdravého životního stylu jejich dětí. Zdraví dětí neznamená pouze nepřítomnost nemocí, ale dá se považovat za výslednici vzájemných interakcí, které na děti působí. Je nutné vychovávat děti ve zdravém životním stylu již od raného věku tak, aby si tyto návyky upevňovaly po zbytek jejich života. Prostředí mateřských škol dítě významně ovlivňuje v jeho další orientaci. Zde si formou her, zábavy a zážitků osvojuje nové návyky, dovednosti a zkušenosti.

Praktická část mé práce poukazuje svými výsledky na důležitost prezentování vzdělávacích programů jednotlivých mateřských škol. Rodiče při volbě mateřské školky kladou důraz na takové faktory, jako jsou zdravá výživa, dostatek pohybu a pobyt na čerstvém vzduchu. Programy obsahující tyto prvky jsou pro rodiče důležitější než například vzdálenost školky od jejich bydliště.

Na základě odpovědí obdržných od rodičů mohu prohlásit, že se podařilo zodpovědět otázky, které byly nezbytné k potvrzení mé hypotézy týkající se důležitosti škol podporujících zdraví. Výsledky mé práce by mohly posloužit rodičům v lepší orientaci při výběru mateřské školy.

"Lidé žádají v modlitbách od bohů zdraví, ale že sami v sobě mají nad tím moc, nevědí."

DÉMOKRITOS z Abdér

Použitá literatura:

GARDOŠOVÁ, Juliana, DUJKOVÁ, Lenka. Začít spolu. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 9-16 s. ISBN 81-7178-815-5

HAVLÍNOVÁ, Miluše a kol.. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 12 s. ISBN 80-7178-383-8

HAVLÍNOVÁ, Miluše a kol.. Program podpory zdraví ve škole. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. 81 s. ISBN 80-7367-059-3

KASPER, Tomáš, KASPEROVÁ, Dana. Dějiny pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 111-195 s. ISBN 978-80-247-2429-4

OPRAVILOVÁ, Eva, GEBHARTOVÁ, Vladimíra. Rok v mateřské škole. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 20-30 s. ISBN 80-7178-847-3

PRŮCHA, Jan. Alternativní školy a inovace ve vzdělávání. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 17- 47 s. ISBN 80-7178-584-9

PRŮCHA, Jan. Pedagogická encyklopedie. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 117-125 s. ISBN 978-80-7367-546-2

RONOVSKÝ, Vít. Antroposofické pojetí světa a člověka jako základní východisko waldorfské pedagogiky. Hranice: Fabula, 2011. 16 s. ISBN 978-80-86600-83-3

SEBEROVÁ, Alena. Vzdělávací programy ve všeobecně vzdělávacím školství, in Průcha, Jan. Pedagogická encyklopedie. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 122 s. ISBN 978-80-7367-546-2

SPILKOVÁ, Vladimíra a kol.. Proměny primárního vzdělávání v ČR. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 279 s. ISBN 80-7178-942-9

SVOBODOVÁ, Eva a kol.. Vzdělávání v mateřské škole. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010.
154 s. ISBN 978-80-7367-774-9

Váňová, Miroslava. 2011 http://www.dingir.cz/clanky/411/alternativni_skoly.pdf

WALTEROVÁ, Eliška. Kurikulum proměny a trendy v mezinárodní perspektivě. Vyd.
1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1994. 15 s. ISBN 80-210-0846-6.

Internetové stránky:

Alternativní školy, 2010 [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

<http://www.alternativniskoly.cz/zacit-spolu/zacit-spolu/>

Mařinka, Magazín pro celou rodinu [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

<http://www.marinka.cz/skolak/daltonska-skola>

Mateřská škola s křesťanským zaměřením, Biskupská7 Brno, 2013: Výchovně vzdělávací program MŠ Brno, Biskupská7 [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

http://www.ms_biskupska.estranky.cz/clanky/vychovne-vzdelavaci-program/

Mezinárodní mateřská škola Perlička, 2006: Pedagogika dle Marie Montessori v kostce [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

<http://www.msperlicka.cz/?page=138&call=Vzd%EC1%E1vac%ED%20program&lang=cs>

VÁŇOVÁ, Miroslava. *Alternativní školy*. [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

http://www.dingir.cz/clanky/411/alternativni_skoly.pdf

Základní škola waldorfská a mateřská škola České Budějovice o.p.s., Škola pro srdce, hlavu i ruce [cit. 2013-7-9]. Dostupné z:

<http://www.waldorfcz.cz/skola/principy-waldorfske-pedagogiky.html>

Přílohy

Dotazník:

Vážení rodiče,

Jmenuji se Klára Fuková a jsem studentkou třetího ročníku Jihočeské university na pedagogické fakultě v oboru učitelství pro mateřské školy. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění mého dotazníku, který bude sloužit ke zpracování praktické části mé bakalářské práce, která se zabývá motivací rodičů k volbě Zdravé mateřské školy.

Pokud není uvedeno jinak, zaškrtněte odpověď, která je vám nejbližší.

Tento dotazník je anonymní.

1. Je Zdravá Mateřská škola, kterou navštěvujete, nejbližší MŠ u Vašeho bydliště?

ANO

NE

2. Než jste přihlásili své dítě do ZMŠ, měli jste nějakou negativní zkušenost s jinou mateřskou školou?

ANO a) vlastní

b) z doslechu

NE

3. Ostatní mateřské školy podle Vás vedou děti ke zdravému životnímu stylu

a) stejně jako ZMŠ

b) méně než ZMŠ

c) nedostatečně

4. Z jakých důvodů jste si vybrali právě ZMŠ ?

a) je blízko

b) slyšeli jsme, že je dobrá

c) chceme, aby dítě žilo zdravě

d) naše dítě je často nemocné, chceme mu pomoci

e)

5. Věděli jste, že mateřská škola, do které hlásíte Vaše dítě, je Mateřská škola podporující zdraví?

ANO

NE

6. Než jste Vaše dítě přihlásili do školy podporující zdraví, zajímali jste se o její program?

ANO

NE

7. Odkud jste získali informace o zdravé MŠ

- a) ze sdělovacích prostředků
- b) od jiných rodičů, jejichž dítě už tuto MŠ navštěvovalo,
- c) ze zkušenosti se starším dítětem, které ji také navštěvovalo
- d) jinak – uveďte.....

8. Co je pro Vás na ZMŠ důležité? Přidělte počet bodů od 0 do 5, 0 = žádný význam, 5 největší význam

- a) spolupráce s rodiči
- b) individuální přístup
- c) aktivní pohyb dětí
- d) zdravá životospráva
- e) kvalita prostředí, vybavení
- f) věkově smíšená oddělení
- g) je v blízkosti mého bydliště
- h) jiné.....

9. Je vaše dítě vedeno k zdravému životnímu stylu i mimo Mateřskou školu?

ANO

NE

10. Zajímáte se o stavbu jídelníčku ve Vaší MŠ?

ANO

NE

11. Zajímáte se o biologické a energetické hodnoty potravin, které přijímá Vaše dítě?

ANO

NE

12. Vyžaduje vaše dítě nějakou speciální stravu (např. vegetariánskou, veganskou, apod.)?

ANO

NE

13. Vyžadujete, aby Vašemu dítěti byly podávány pouze BIO potraviny?

ANO

NE

14. Navštěvujete se svým dítětem rychlá občerstvení?

- a) ANO
- b) Někdy
- c) NE
- d) Velice vyjíměčně

15. Setkala jste se s jinou mateřskou školou, než Zdravou, která by Vám Vaše nároky nesplnila?

ANO

NE

16. Zajímáte se o stavbu jídelníčku i jinak, než přečtením jídelního lístku? Pokud ano, jak?

ANO

.....

NE

17. Je pro Vás důležitá možnost individuálního přizpůsobení jídelníčku např. z důvodu alergie, nebo zvláštních stravovacích návyků?

ANO

NE

18. Co je pro Vás prioritní?

- a) lákavá úprava jídel
- b) estetické prostředí při jídle
- c) dostatek času ke stolování
- d) BIO produkty

19. Je pro Vás důležité, aby Vaše dítě každý den pobývalo venku?

ANO

NE

20. Máte nějaké speciální požadavky na třídu z hlediska nějaké alergie Vašeho dítěte (např. rostliny, živočichové, prach,...)?

ANO

NE

21. Dodržujete i vy sami doma pravidelné větrání a optimální teplotu?

ANO

NE

22. Co preferujete

- a) Pobyt venku za bezpečných, ale méně příznivých podmínek (jemný déšť, bláto, vítr, mokrý sníh,...)
- b) V případě zhoršených podmínek, by měly děti zůstat ve třídě (mohli by být špinavé, nemocné, mrzuté,...)